

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Ipsorum gentilium philosophorum uerba contra eos qui fatum esse
opinantur. Cap. vi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

effecit certamina: aut quādo uita hominum ante Saluatoris nostri doctrinam tales luctationes proposuit: Vbi autē doctrina huiusmodi unq̄ fuit, q̄ prauam superstitionem dericeret, & cognitionem ueri dei omnibus immitteret: Quis autē sapiens unquā potuit doctrinā suam ad uniuersum orbem dispergere, & deus uel ab omnibus uel a pluribus credi: Quod si hæc nunq̄ fuerunt, non est certe causarum series, & fatalis necessitas omnium horum causa. Nam si esset profecto alius quoq̄, eandem aut similem Stellarū necessitatē nascens habuisset. Quibus porro fatis, Saluator noster deus uerus per uniuersum orbem p̄dicatur, & qui apud Græcos, uel apud Barbaros disputabantur, non alia re q̄ prædicatione nostri Saluatoris dericiuntur. Quod v̄o fatum uniuersi creatorē ipsum esse confirmauit, qui nullam esse fatorum uim docuit, atq̄ docet, quomodo igit̄ ipsum fatū non esse se ipsum prædicat: Qui autē prædicationis euangelicæ gratia uel certarunt iam multis annis, uel etiam nunc certāt, quomodo ad unam uoluntatē & fidē, & ad eandem uirtutem animi uiuendiq̄ rationem diuersis temporibus, & tam multi nostra memoria compulsi sunt: Quis mentis compos credere unq̄ poterit iuuenes simul ac senes, uiros & foeminas, seruos & liberos, doctos atq̄ indoctos, nō in uno climate orbis, neq̄ in eadē hora natos, sed ubiq̄ terrarū & diuersis tēporibus factis coactos, unam & eandē, nouā atq̄ inauditā doctrinam, & q̄dem cū periculo mortis patrijs ritibus anteposuisse, & ueræ philosophiæ dogmata duriciemq̄ uiuendi, q̄ delicias maluisse. Cæcus profecto de his, ut trito prouerbio dicitur, recte iudicaret, nō necessitate, sed libero hæc fieri arbitrio.

Ipsorum gentilium philosophorū uerba contra eos, qui fatum esse opinantur. CAPVT. VI.

Lura dicere possem, sed quoniā suis testibus gentes non argumentis nostris cōfundere institui mus. Oenomaum rursus audiamus, qui magno animo in libro de maleficis artificibus his aduersus Apollinē uerbis utitur, Sed eas igitur in Delphis tu, neq̄ possis tacere cum uelis, sic Iouis filius Apollo uult modo, nō quia uult, sed quia necessitas uelle ipsum compellit, Videtur autem mihi quoniā in hunc sermonē deductus sum de potestate nostra, quā fundamentū humanæ uitæ multi appellant, diligētius q̄rere, hanc

hanc potestatem nos libertatem nuncupamus. Democritus autem, si bene memini, atque Chrysippus, alter seruum, alter semiseruum pulcherrimam omnium humanorum rem conatur ostendere, de quibus tamē non multum curandum est. Quod si deus etiam aduersus nos est, quid faciemus? Sed non est æquum uel Apolline repugnante, ueritatem prodere Christo enim Chironis sic respondit. Patria relicta, Euboeam pete, ubi fatatum tibi est urbem ædificare. Quid ais o Apollo? An non est potestatis meae patriam relinquere? quod si mihi fatatum est ibi urbem ædificare, siue tu consulas siue non, & siue ipse uelim siue nolim, omnino faciam, eritque mihi necesse etiam si nolim. Sed forte melius est tibi quam rationibus credere. Aliud igitur afferas, nuncia Paris o Thestides in Aeria urbem sibi condendam fore. Nunciarem inquam etiam si tu non præciperes, quoniam fatatum est. Aeriam autem Thasum insulam Archilochus Thestidis filius prius appellatam fuisse docuit, & Paris coloniam illo mittere persuasit, qui uidelicet nunquam id fecisset, nisi tu iussisses. Cur igitur fatatum erat? Sed quoniam ocio sumus, age nunc mihi responde. Sumus ne ego ac tu aliquid? Sumus certe respondebis. Qua ratione id ita iudicabis? Non aliunde uidelicet quam sensu, perceptioneque quadam nostra. Quod porro quomodo cognouimus animalia nos & ex animalibus esse? Ut ego quidem dico, homines ex hominibus, alter maleficus, alter malefici redargutor. Ut uero tu diceres, alter homo, alter deus, & alter diuinator, alter sycophanta. Quod tibi facile concedam, si rationibus ita mihi esse ostendes. Quid ais? An non recte iudicauimus sensu ac perceptione nostra illud intellexisse? Nam si non ita se habeat, quomodo aliquis ad Delphicum oraculum ueniat, nisi sentiat intelligatque alicuius se rei indigere? Quomodo autem Chrysippus, qui se in seruitute induxit, id quod dicebat intelligebat? aut quomodo uel cum presente Arcesilao disputat, uel absenti Epicuro responderet, si nec quid sit Arcesilaus, nec quid sit Epicurus omnino percipit, nec percipere potest, imo uero nec quid ipse sit? Si hæc aduersus uos quispiam diceret, nullo modo ferre possentis. Quare o Democrite, & o Chrysippe, & tu o celestis diuinator, si molestum uobis uidetur, cum quis intelligentiam atque sensum eripere a uobis conatur, nonne nos quoque moleste ferre debemus, si magni sensum & mentem uestram putatis, nobis autem fati necessi-

n tatem

tatem, nescio quam incutiatis, quā alius uestrum a deo esse asserit, alius ab atomis deorsum latis, ac inde sursum repercussis, quę modo coniungunt, modo resoluunt fieri contendit: cum aperte eo sensu ac mente, quo nos aliqd percipimus, nec fugit nos quātum interest inter ambulare ac ferri, aut inter uelle atq; cogi. Quorsum hec? quia hæc nescire uidearis o Apollo, quæ nā sint ea, quorū domini sumus, quæ a nostra uoluntate dependent. Hæc certe uoluntas nostra non pauca rerum principium est. Tu autē cum omnia scias, hoc principium ita te latet, ut quæ hinc sequuntur, nullo modo scire iudicaris. Nonne igitur imprudens es, qui Laio respondisti, quia interim eum a filio fatatum esset? Ignorasti quispe, quia uoluntatis suę dominus nasciturus filius foret. Illud porro ridiculum est, cōiunctionem nescio quā esse causarum & seriem. Utuntur autem sapiētiores ratione quadā Euripidis. Laium em̄ aiunt dominum sui fuisse, siue uellet filium procreare, siue nollit, filio ꝑo nato necesse fuisse ab eo interfici, quare potuisse id recte Apollinis prouidentia percipi, uerum filius quoq; sicuti & pater suæ uoluntatis erat. Et quemadmodum ille dare operam liberis, & nō dare, sic iste interficere & nō interficere poterat. Huiusmodi sunt omnia responsa Apollinis, qui etiā apud Euripidem ad Laium dicit. Vniuersa tua sanguine corruet domus. Series igitur causarum quænam fuit? Cædes patris antecessit, & enigmatis solutione matris nuptias consecutus est filius. Ad hæc aliter nepotum regnum rapuit, alter profugus Adraști filiam in uxorem duxit. Vnde septem duces ridiculose mouentur, quę series ista conglutinauit. Nam si Oedipus regnare uoluisset, aut locastes nuptias reppulisset, quomodo maledictionem illam Euripideam in filios edixisset? Præterea si Oedipodis filij conuenissent simul, uel uicissim regnare, uel si qui profugit, nō ad Argos, sed in extremas terrarum horas abiisset, uel si cum in Argos uenisset, Adraustus ei filiā non dedisset, uel si uxore ducta in patriam reduci non curasset, aut si cuperet quidem ipse, Adraustus uero & cæteri duces contempsissent, aut si cum parati ad pugnam Thebas petissent, timore percussus frater cum fratre conuenisset, quomodo uniuersa domus corruisset? Sed facta omnia sunt ista dices fateor. Non enim rem, sed seriē istam rerum necessariam pernego, quamcunq; enim rem mihi ob-

uuleris/

tuleris, simili quodam pacto eam incidere potero, ac ita ostendam nullam esse in rebus necessariam seriem. Quippe cum singula principia & causas rerū agitabilium liberē homines mutare possint, an non intelligis, quia & asinus & canis & pulex proprio appetitu mouentur? Quæ omnia tu nullo modo sentire uideris Apollo, Tibi Iupiter dedit Locro respondisti, dabitque mala. Non recte o Apollo, non iniuriantem hominem tam male dii tractant. Cur enim Iuppiter huius necessitatis auctor nos ac se ipsum non punit. Ipse quippe necessitatem agendi nobis imposuit. Cur ergo nos plectimur, qui huic seriei resistere nullo modo possumus? Tu quoque ipse uaticinandi inanem artem depone. Erit enim quod fatatum est, etiā si non prædixeris. Lycurgum autem illum, qua ratione laudasti o Apollo: Nam si bonus erat, non illi hoc, sed fati tribuendum. Si enim omnia necessitate agimus, ut tu prædicas, non sponte, sed ut bonus erat. Quasi quispiam mēte captus formosos laudet, & deformes uituperet, iure namque neque homines dicere possunt. Noluisti nos Iupiter bonos esse, imo uero etiam coegisti prauitatem amplecti. Tibi autem o Chrysippe atque Cleanthes nulla laus attribuenda est, si boni fuistis, ita uirtutem quidem laudabo, uos autē minime. Quare Epicurum quoque non dignum fuisse assero, quem obprobrijs peteres. Mollem atque iniustum appellas eum o Chrysippe, quod iuris sui non fuit: Hæc quomodo dicebas, si sponte ipsum peccare non credebas? Hæc Oenomaus, qui tibi si non satisfacit, reliquos philosophos perlegere non graueris. Multi enim atque insignes aduersus huiusmodi dogma scripserunt. Inde igitur aliqua, quoniam multi tam docti quam indocti falsa opinione tenent, sumere statui.

Itidem ipsorum gentilium philosophorum uerba contra eos qui fatum esse opinantur. CAPVT VII.

Primum igitur Diogenianum aduersus Chrysippum audivimus. Chrysippus enim & nos causam esse agitabilium, & omnia fieri fato contendens, Homeri testimonio utebatur, quod parum fuisse ab eo intellectum Diogenianus ostendit. Sed Chrysippi quædam prius ponemus, qui in primo de fati libro necessitate omnia fieri autoritate multorum arguit, & demum Homerum inducit dicentem.

n. ij. Qua